

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Тетяна Миколаївна ФЕДОРЕНКО,

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та історії
держави і права Національного
університету імені адмірала Макарова*

Тетяна Олександрівна ІСКРА,

*студентка 3 курсу факультету
морського права Національного
університету імені адмірала Макарова*

XXI століття – це період бурхливого розвитку цифрових технологій, глобалізація процесу формування інформаційного суспільства вже встигла отримати назву «Індустріальна революція 4.0». В нових умовах інформаційні технології стали невід’ємним елементом функціонування сучасного суспільства, від яких залежить розвиток науки та техніки, демократії. Однією з необхідних передумов демократичного розвитку є прозора та відкрита влада, що гарантією здійснення ефективної політики, яка спроможна створити реальний громадянський контроль, забезпечити права людини та громадянина, зміцнити довіру громадян до органів державної влади [1].

Однією зі складових відкритості влади є електронне урядування (далі е-урядування), що забезпечує прозорість роботи державного апарату, нові форми комунікації між громадянами, бізнесом та владою, безперешкодний доступ до публічної інформації та сприяє участі громадян у виробленні та впровадженні державної політики, а також убезпечує громадян і бізнес від беззаконня посадовців, а отже, запобігає корупції [2, с. 7].

Е-урядування відповідно до «Концепції розвитку електронного урядування в Україні» розглядається як «форма організації державного управління, що сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян» [3].

Метою впровадження е-урядування в Україні є досягнення європейських стандартів якості та ефективності електронних адміністративних послуг. У рамках «електронної держави» інтегруються інформаційні ресурси органів державної влади, а також створюється система on-line послуг. Головною складовою е-урядування є електронний уряд, який визначає новий спосіб взаємодії на основі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Е-урядування – концепція управління державою, яка передбачає, що за допомогою систем локальних інформаційних мереж забезпечується робота в режимі реального часу та робиться максимально простим і доступним щоденне спілкування особи з органами влади, тобто будь-яка особа через інформаційно-комунікаційні технології, не відходячи від власного комп'ютера, може звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування для адміністративних послуг (електронних послуг) та будь-якої іншої інформації (zareєструвати юридичну особу, декларацію, отримати дозвіл, довідку, свідоцтво тощо), що дасть змогу громадянам витратити якнайменше часу на отримання адміністративних послуг й буде сприяє економії бюджетних коштів на адміністрування [4, с. 136].

Впровадження е-урядування в Україні відбувається з урахуванням досвіду країн, що вже просунулись на цьому шляху. На теперішній час склалося декілька моделей е-урядування, а саме:

1) розподілена (приклад Естонії) – в рамках цієї моделі була розроблена система X-Road, яка керує запитами між незв'язаними комп'ютерними середовищами; її основними складовими є обов'язкове використання цифрової ідентифікації у вигляді ID-карток, наявна система on-line голосування та ін. Естонську модель Е-урядування використовують Азербайджан, Намібія, Японія і Фінляндія [5];

2) централізована модель е-урядування (приклад Казахстану) – у Казахстані прийнято і реалізується «План заходів щодо реалізації Державної програми формування «електронного уряду» в Республіці Казахстан», що охоплює в себе чотири основні етапи, серед них: інформаційний етап – забезпечення єдиної точки доступу до всіх інформаційних ресурсів державних органів; інтерактивний етап – створення механізму ідентифікації і авторизації користувачів для надання державними органами інтерактивних послуг громадянам; транзакційний етап – створення механізму доступу громадян через урядовий портал до платних державних послуг із можливістю здійснення фінансових транзакцій; формування інформаційного суспільства, у якому електронні послуги переважатимуть над паперовими й охоплювати весь життєвий цикл людини [6; 7];

3) модель е-урядування розгорнута на основі технології E-Gov 2.0. (приклад США) – технологія Web 2.0. передбачає активну участь користувачів у наповненні того чи іншого ресурсу, спрямованість на створення нового контенту, активніше громадське обговорення інформаційних повідомлень; перетворення кожного учасника «громадських медіа» на автономну одиницю генерування новин [8].

Україна розвиває власну модель е-урядування з урахуванням кращого світового досвіду; в Україні розроблена нормативно-правова база на основі якої йде впровадження е-урядування, вже діють єдині державні реєстри, реалізовано он-лайн портали та ін.

Проте, слід зазначити, попри всі переваги е-урядування, його впровадження робить систему державного управління більш уразливою з боку різного роду загроз: кіберзлочинності, кібертероризму, кібервійн,

проведення спеціальних інформаційних операцій, розповсюдження недостовірної інформації, маніпулювання свідомістю громадян тощо. Тому обов'язковою підсистемою сучасних інформаційно-телекомунікаційних систем є підсистема захисту інформації, що застосовуються в е-урядуванні [6, с. 29].

Отже, на основі вищесказаного можна дійти висновку, що система електронного управління державою – важливий та необхідний показник сучасної розвиненості держави. В Україні є передумови для створення більш масштабного явища, такого як електронна демократія, у якій громадяни беруть безпосередню участь у прийнятті управлінських рішень за допомогою інформаційно-комунікативних технологій. Використання технологій Web 2.0. спростить взаємодію з громадськістю в консультативному напрямку, проявами якого є громадські обговорення, створення пропозицій. Введення ID-карток, за прикладом Естонії, поліпшить інтеграцію громадян до інформаційно-комунікативних технологій, сформує довіру до систем Е-урядування та державних органів, а це є передумовою для створення систем електронного голосування (електронні вибори, електронний референдум), та значної економії коштів в майбутньому. Розподілена система непов'язаних середовищ даних, із можливістю доступу з Порталів за певними посиланнями робить систему більш відмовостійкою, та зрозумілою користувачам.

Список використаних джерел:

1. Махначова Н. М. Е-демократія як інструмент розвитку громадянського суспільства та ефективного партнерства в публічній сфері. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1320> (дата звернення: 01.12.2019).
2. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. К., 2017. Частина 2: Електронне урядування: основи та стратегії реалізації / А. І. Семенченко, А. О. Серенюк]. К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. 72 с. URL: https://onat.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Part_002_Feb_2018.pdf
3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80> (дата звернення: 01.12.2019).
4. Соломко Ю. Електронне урядування: поняття, сутність, принципи та напрями розвитку. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 2 (55). С. 135–143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2018_2_16 (дата звернення: 01.12.2019).
5. Мариняк Н. М. Система електронного урядування «X-Road»: досвід Естонії як приклад для України : ІТ право: проблеми і перспективи

розвитку в Україні (Друга міжнародна щорічна конференція) URL: <http://aphd.ua/publication-373/>

6. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С. В., Жилияєв І. Б., Полумієнко С.К., Рубан І. А., Семенченко А. І. За ред. А.І. Семенченка. – Київ, 2012. URL: <http://academy.gov.ua/infpol/pages/dop/2/files/25b2e244-abac-4811-a0e5-4e420559b51d.pdf> (дата звернення: 01.12.2019).

7. Бабаєв В. М. Текст лекцій з дисципліни «Електронне урядування» (для студентів 5 курсу спеціальності 8.03060101 „Менеджмент організацій і адміністрування» денної форми навчання / В.М. Бабаєв, М.М. Новікова, С.О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 127 с. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/35678/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9%20%D0%95%D0%A3%2011.pdf> (дата звернення: 01.12.2019).

8. «EGOV 2.0: Новітні підходи до трансформації системи державного управління на базі «Громадських медіа». Аналітична записка від 07.02.2011 / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/informaciyni-strategii/egov-20-novitni-pidkhodi-do-transformacii-sistemi-derzhavnogo> (дата звернення: 01.12.2019).